

Základy správního soudnictví

JUDr. Martina Radkova

Historie správního soudnictví I.

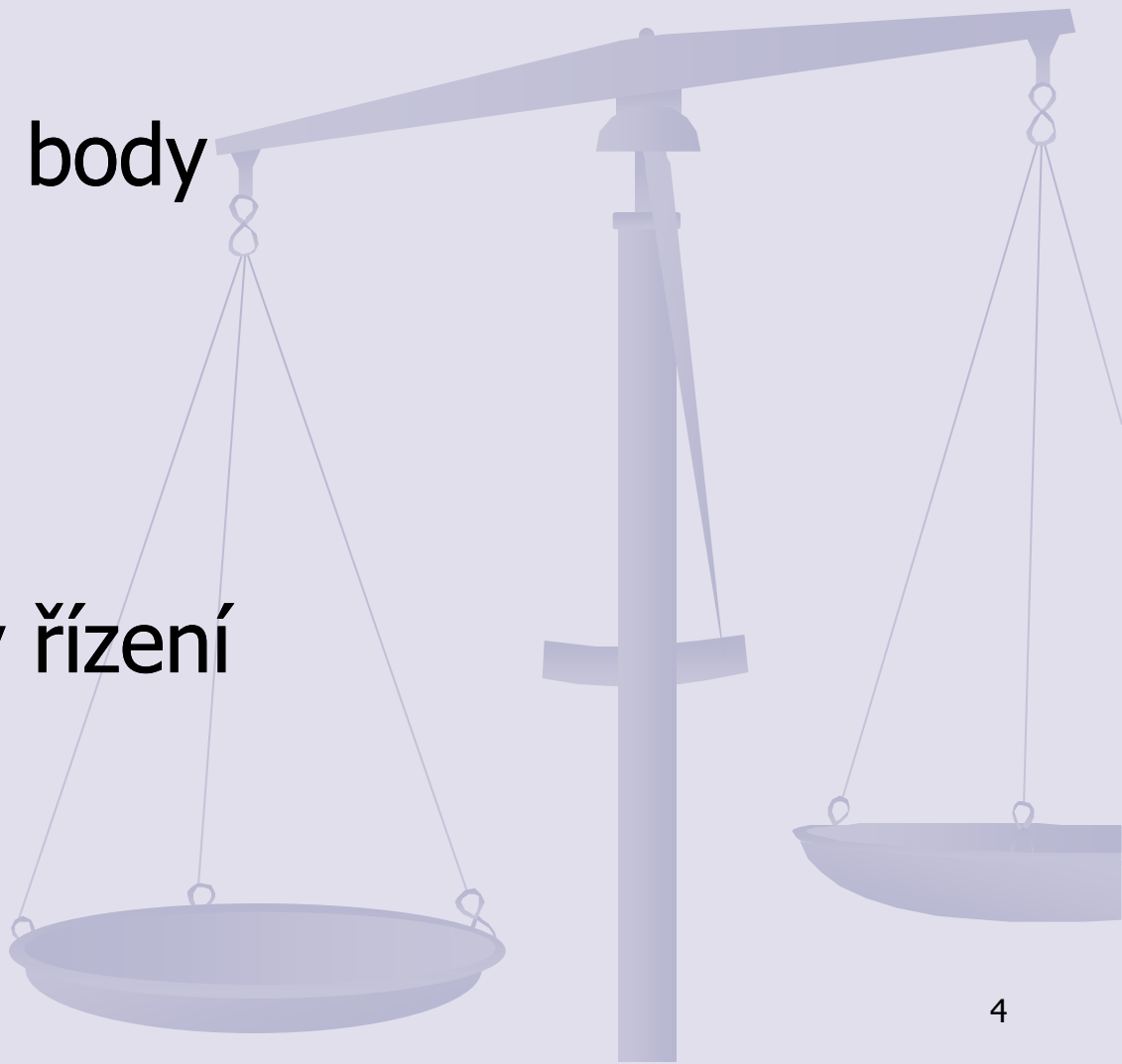
- **1876** zahájil činnost Správní soud ve Vídni
- na něj navázal český Nejvyšší správní soud
- jeho 2. prezidentem byl Emil Hácha
- NSS byl **přetížen**, protože politici se neshodli na zřízení nižších stupňů
- z desítek tisíc nálezů je asi 1/6 dodnes aktuální
- **po roce 1945 nemělo správní soudnictví v novém režimu místo**

Historie správního soudnictví II.

- základy NSS – čl. 91 **Ústavy** z roku 1992
- správní soudnictví upraveno v o.s.ř. (část pátá), rozhodovaly krajské soudy, 2 VS a NS
- **nálezem ÚS** z roku 2001 byla zrušena část pátá o.s.ř. a nato přijat zákon č. 150/2002 Sb. – soudní řád správní
- NSS fakticky zřízen až od 1. 1. **2003**
- správní soudnictví **vypovídá** o stavu demokracie a právním státě
- <http://www.nssoud.cz/Historie/art/4?menu=174>

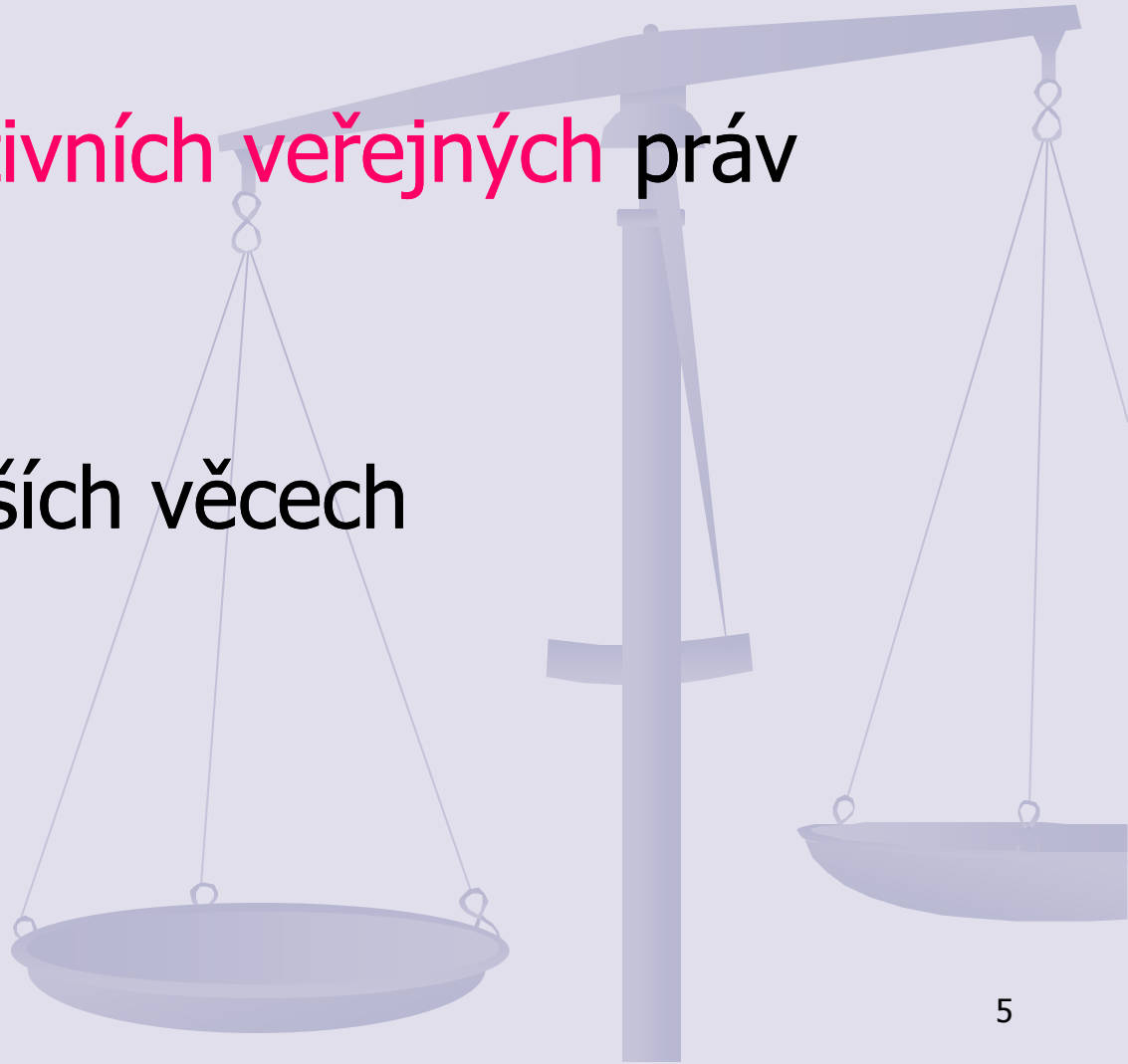
Obečná charakteristika

- základní obecné body
- specifika
- jednotlivé druhy řízení

Co je správní soudnictví?

- ochrana subjektivních veřejných práv
FO/PO
- rozhoduje v dalších věcech

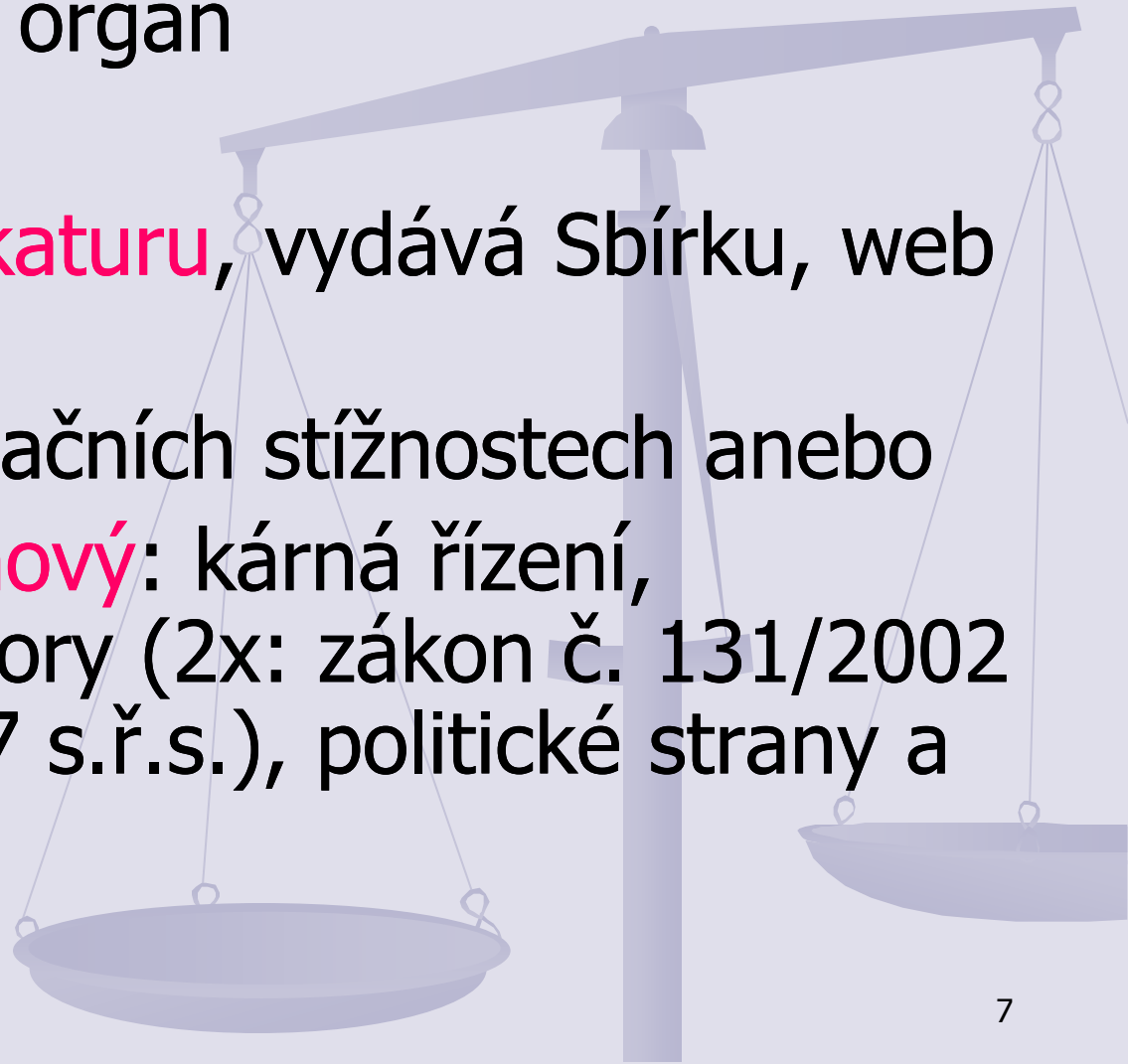

Soustava správních soudů

- specializované úseky krajských soudů
- Nejvyšší správní soud
- mimo: Ústavní soud, ESD, ESLP

Nejvyšší správní soud

- vrcholný soudní orgán
- sídlo: Brno
- **sjednocuje judikaturu**, vydává Sbírku, web NSS
- rozhoduje o kasačních stížnostech anebo
- jako **jednostupňový**: kárná řízení, kompetenční spory (2x: zákon č. 131/2002 Sb., i podle § 97 s.ř.s.), politické strany a hnutí

Nejvyšší správní soud

- **rozšířený senát** (sjednocuje judikaturu, vydává zásadní stanoviska) – 7 (postoupení věci 3členného senátu) nebo 9členný (v ostatních věcech)
- 7členné senáty (volby, politické strany/hnutí, kompetenční žaloby, místní a krajská referenda)
- 5členný (mezinárodní ochrana)
- 3členný – ostatní věci – **nejčastější**

Nejvyšší správní soud

- vydává stanoviska (zatím nevydal)
- má 2 kolegia (finančně-správní a sociálně-správní), i ty vydávají stanoviska
- **plénum** = všichni soudci
- zasedání neveřejná (x ministr a předseda NS), hlasuje **o judikátech** do Sbírky NSS

NSS

- soudcovská rada
- státní správa NSS
- stížnosti
- vyloučení soudců (podjatost)
- přikázání věci jinému soudu
- dožadání
- od 2012: **odlišné stanovisko** - RS a 7členný senát

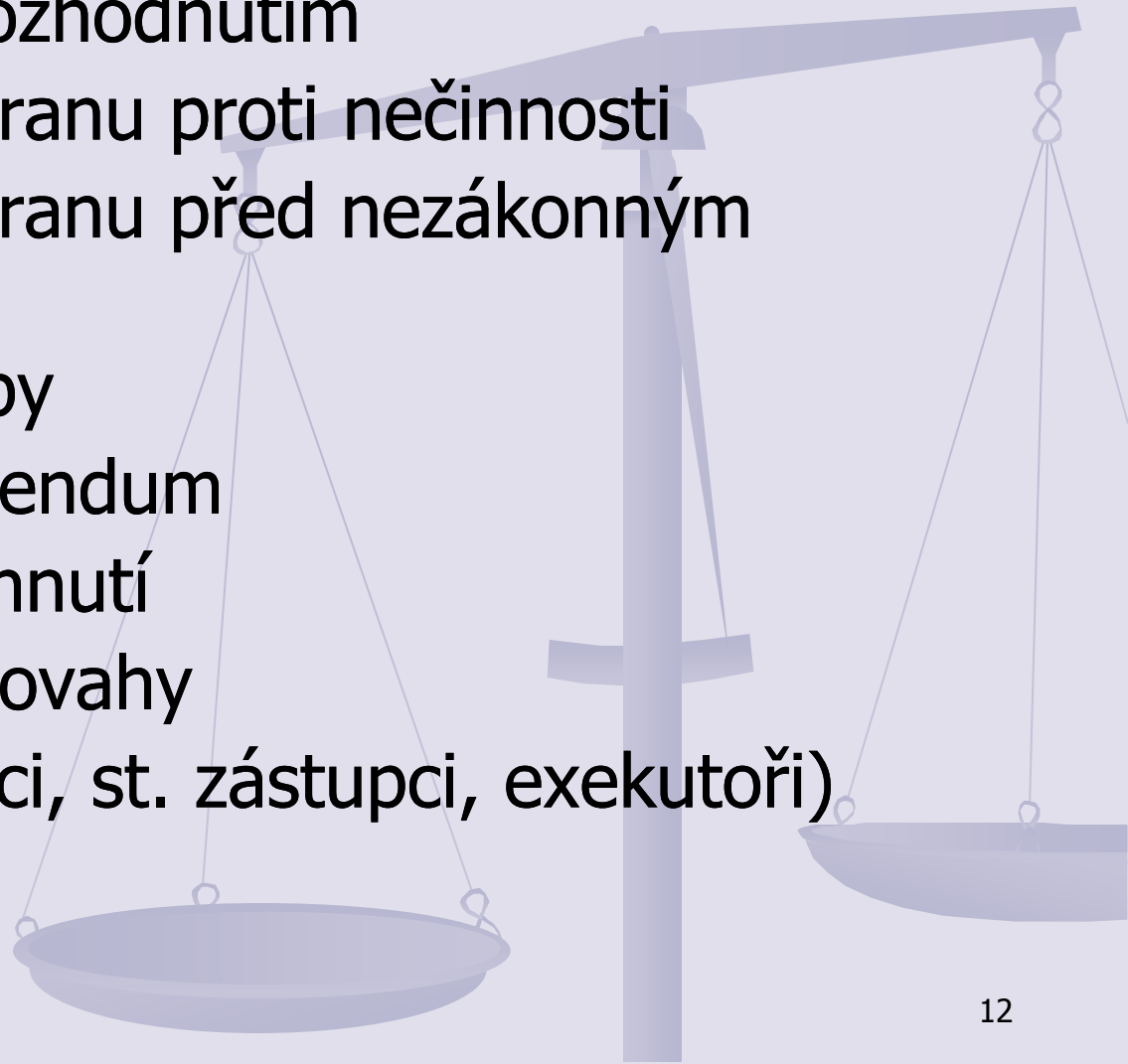

Krajské soudy

- **samosoudci** – soc. zabezpečení, přestupky, mez. ochrana, cizinci
- **senáty** – tříčlenné, předseda senátu, ostatní věci než samosoudci
- **rozvrh práce** (zákonný soudce)

Pravomoc (co rozhodují)

- o žalobách proti rozhodnutím
- o žalobách na ochranu proti nečinnosti
- o žalobách na ochranu před nezákonným zásahem SO
- kompetenční žaloby
- volby, místní referendum
- politické strany a hnutí
- opatření obecné povahy
- kárná řízení (soudci, st. zástupci, exekutoři)

Příslušnosti (kdo, kde)

- **věcná**: zásadně krajský soud (výjimky: kompetenční žaloby, politické strany, kárná řízení)
- **místní**: podle sídla správního orgánu I. stupně (od 1. 1. 2012)

Dispoziční zásada

- typická pro sporné řízení
- opak zásady oficiality
- **podstatou je svěření iniciativy v procesu účastníkům**
- dispozice s řízením nebo dispozice s předmětem řízení
- projev: soud rozhoduje na návrh (§ 5 s.ř.s., vázán **žalobními body** (§ 72 s.ř.s.)

Plná jurisdikce

- = soud sám provádí **dokazování** v plném rozsahu
- = nepřezkoumává jen dokazování správního orgánu
- plyne z čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně LP (209/1992 Sb.)

Osoby zúčastněné na řízení

- jiné osoby než žalobce a žalovaný – **dotčené** osoby – které byly nebo mohou být dotčeny
- žalobce je má označit
- soud je může zjistit, poučí je
- tyto osoby mají soudu oznámit, že budou svá práva uplatňovat
- soud je může „odmítnout“

Rysy:

- povinné zastoupení jen u NSS
- **zástupcem** může být daňový poradce, notář, patentový zástupce, odborová organizace, některá sdružení atd. i obecný zmocněnec

Řízení bez jednání

- rozhodování soudu bez jednání časté – možné, zejména když to účastníci navrhli nebo s tím souhlasí, nevzali svůj souhlas zpět, nenavrhli **důkazy** nebo je **soud nebude provádět** – ty se provádí jen při jednání (§ 52 s.ř.s.)

Dokazování

- dokazování závisí na charakteru činnosti správního soudu – zda vede řízení **přezkumné** (přezkoumání rozhodování) **či nalézací** (ochrana proti nečinnosti, žaloby zásahové)
- nahrazovat činnost správního orgánu nemá

Specifikum s. ř. s.

- právní moci nabývá rozhodnutí doručením, protože kasační stížnost je **mimořádný** opravný prostředek
- stejně tak je rozhodnutí vykonatelné doručením

O.s.ř. a s.ř.s.

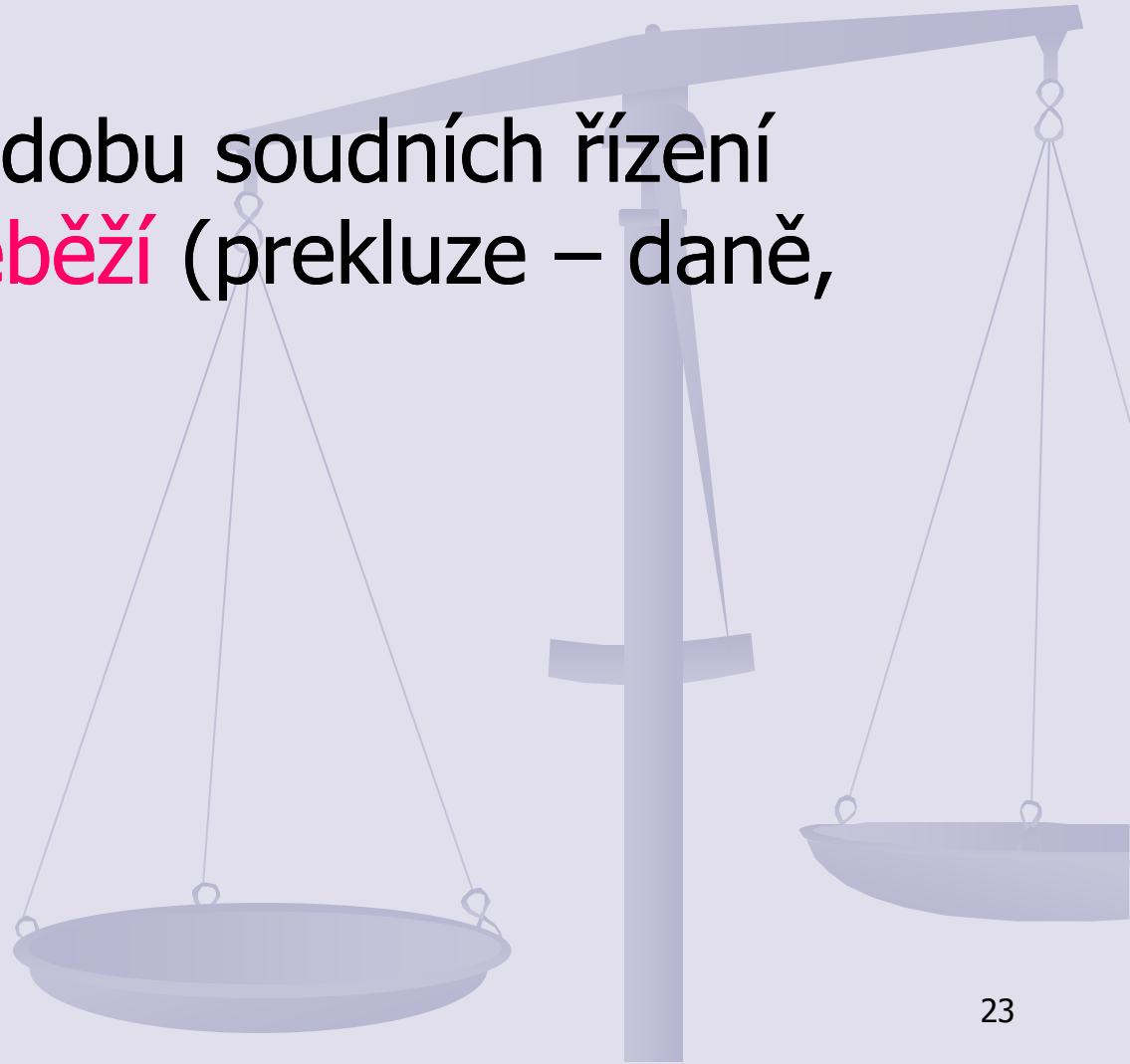
- **přiměřené** použití o.s.ř. – části první a třetí, pokud s.ř.s. nemá úpravu vlastní

Specifikum

- poučovací povinnost – správní soudy musí jít dále než civilní (ochrana subjektivních veřejných práv jednotlivce, nelze se vyhnout v hrubých rysech hmotněprávnímu poučení, poskytuje se i poučení o právech a povinnostech podle o.s.ř. – např. placení tlumočnicka, osvobození od SoP)

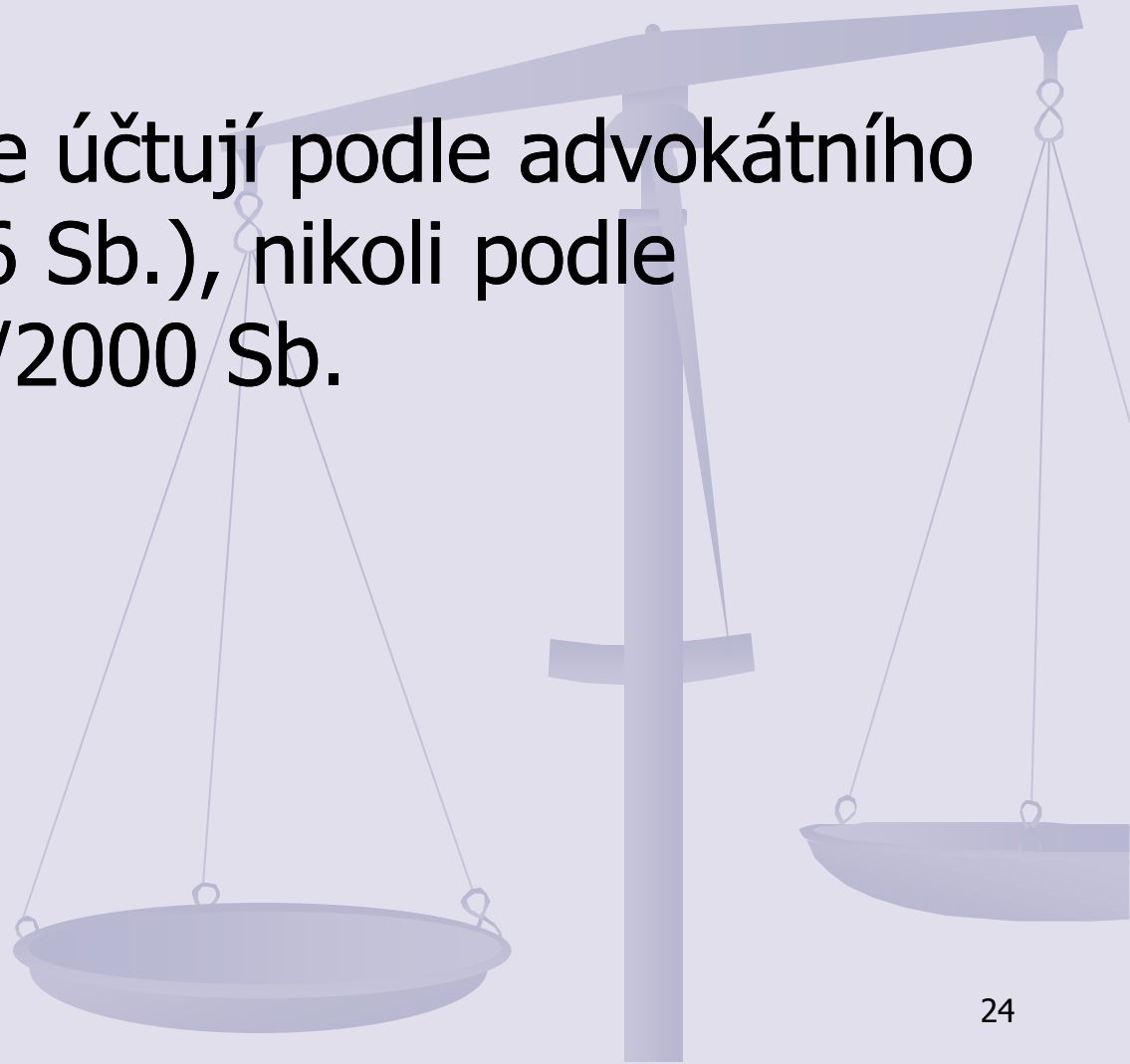
Zvláštnost

- § 41 s.ř.s. – po dobu soudních řízení **správní lhůty neběží** (prekluze – daně, přestupky aj.)

Specifikum

- náklady řízení se účtují podle advokátního tarifu (177/1996 Sb.), nikoli podle vyhlášky č. 484/2000 Sb.

Uspokojení návrhovatele

- v s.ř.s. nelze využít **smíru**, ale je tu uspokojení návrhovatele – odlišný institut
- viz samostatná prezentace

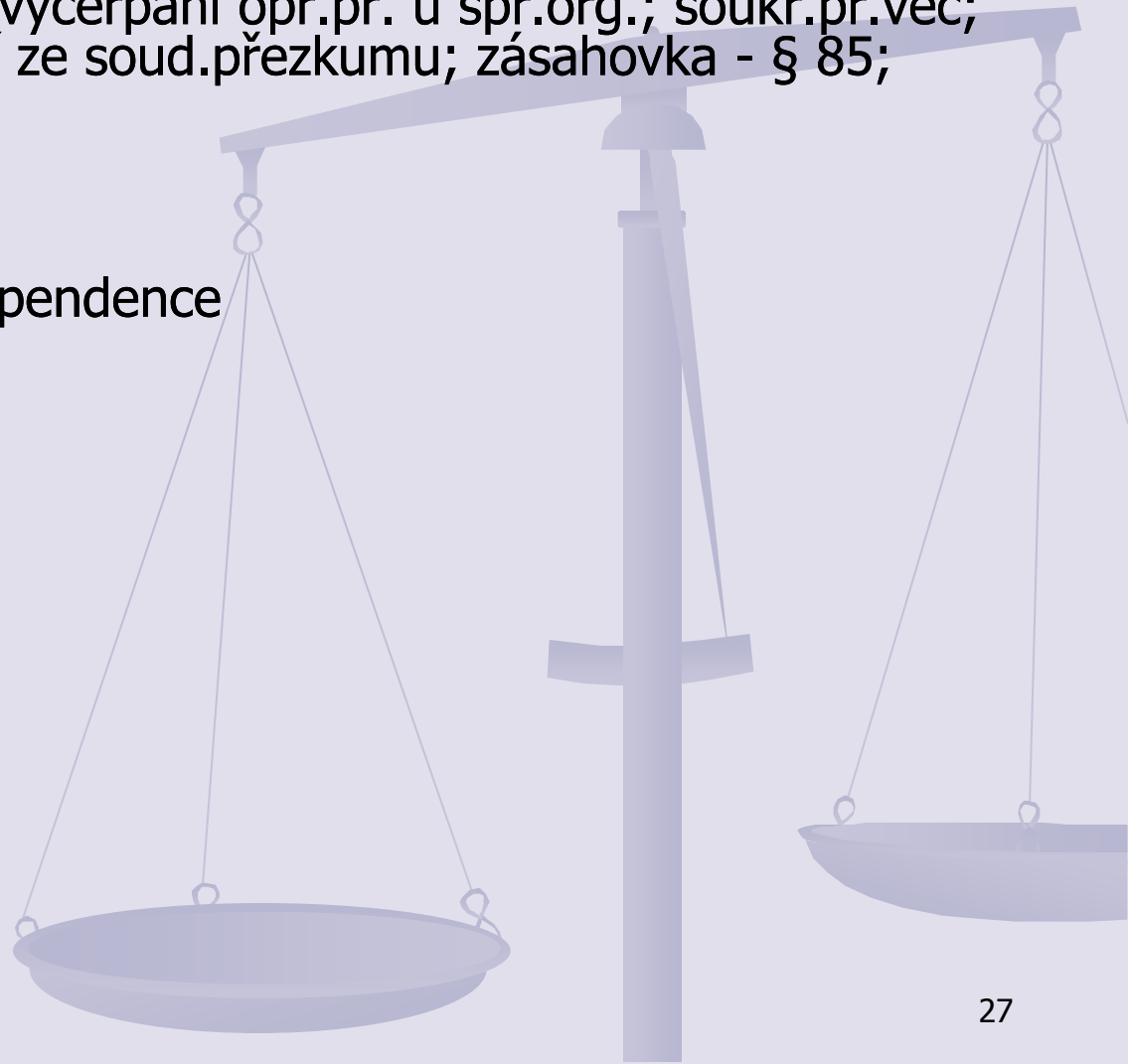

Specifika

- např. předběžné opatření má zvláštní úpravu v s.ř.s. a o.s.ř. se nepoužije
- některé části o.s.ř. nelze aplikovat z důvodu charakteru s.ř.s. (např. rozsudek pro zmeškání)

Podmínky řízení

- přípustnost (§ 68 s.ř.s. – vyčerpání opr.pr. u spr.org.; soukr.pr.věc; nic. ..., důvody, vyloučení ze soud.přezkumu; zásahovka - § 85; volby § 92)
- oprávněná osoba
- lhůta
- lustrum: res iudicata, litispendence
- věcná příslušnost
- místní příslušnost
- funkční příslušnost
- aktivní legitimace
- pasivní legitimace
- zastoupení
- poplatek
- forma podání (u el.)

Náležitosti podání

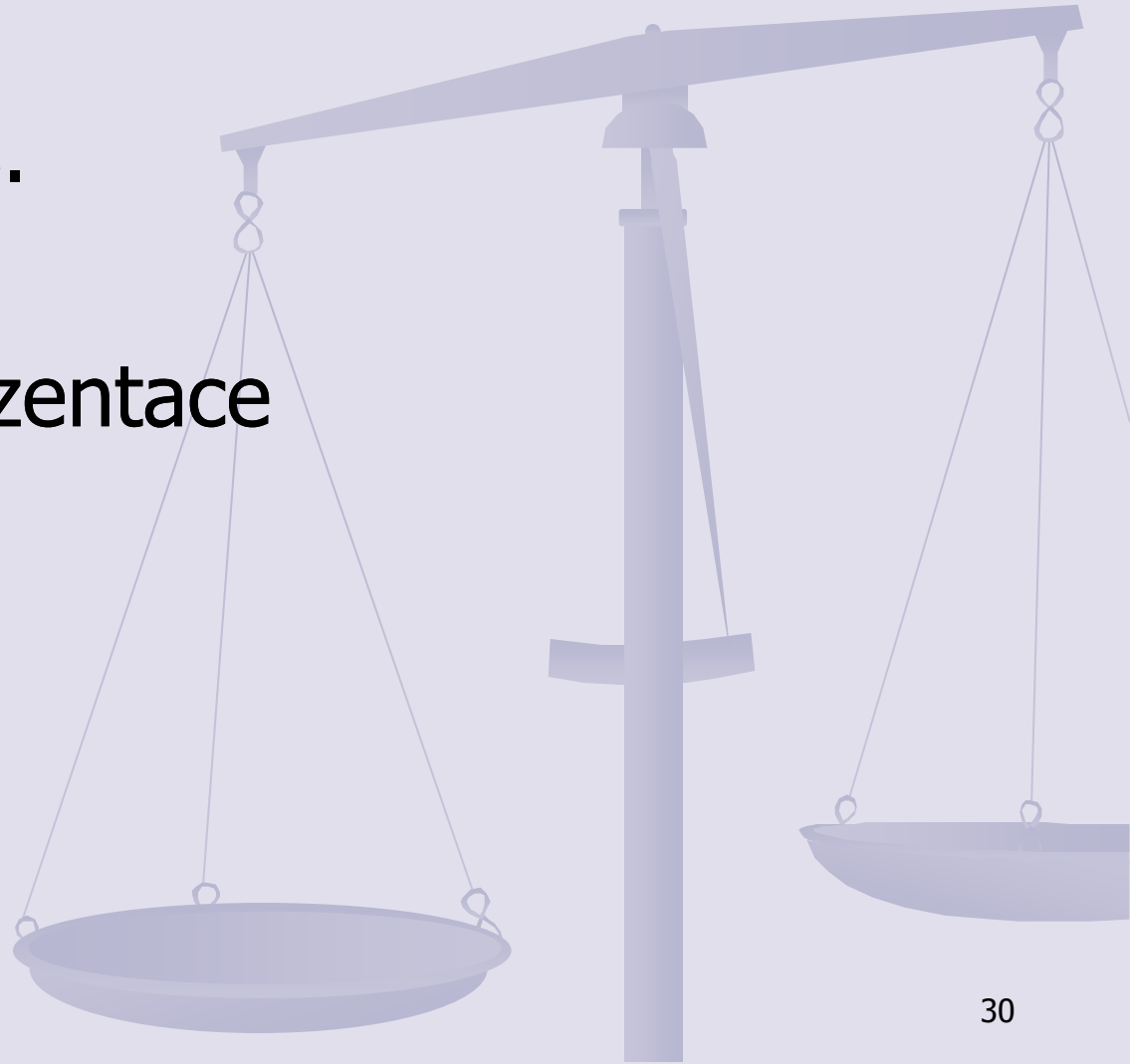
- 37/5: z každého podání musí být zřejmé, čeho se týká, kdo jej činí, proti komu směřuje, co navrhuje, musí být podepsáno a datováno
- 71/1: označení napadeného rozhodnutí, označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá, **žalobní body**, z nichž musí být patrné, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné, jaké důkazy k provedení svých tvrzení žalobce navrhuje provést a návrh výroku rozsudku
- Přednostní?
- odkladný účinek, předběžné opatření, osvob. od SoP a návrh na ustanovení zástupce

Vady řízení

- označení účastníka je odstranitelnou vadou řízení
- absence procesní subjektivity (nedostatek pasivní i aktivní legitimace) – **neodstranitelný** nedostatek řízení, s výjimkou záměny (podle o.s.ř.) atd.

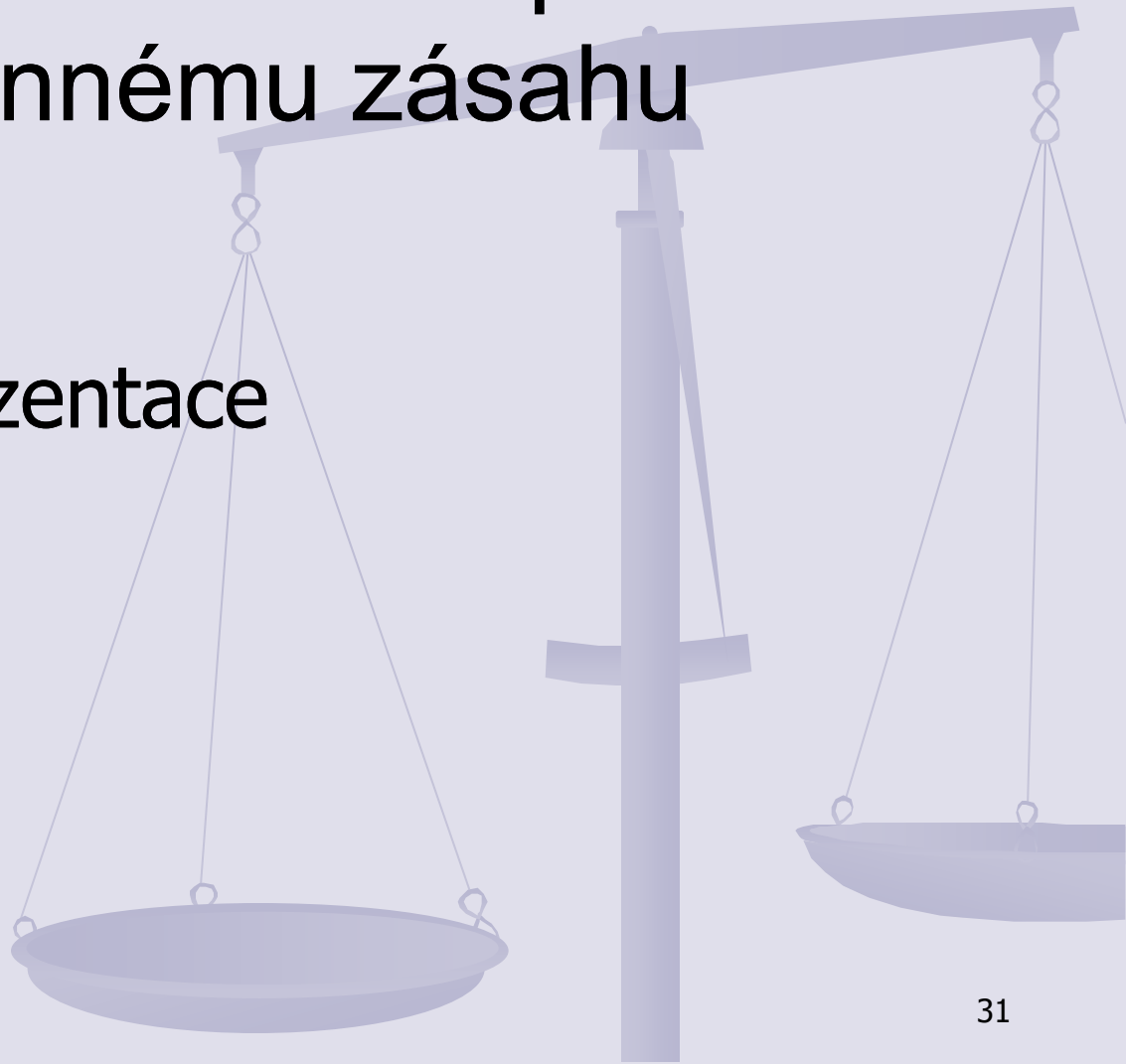
Žaloba proti rozhodnutí

- § 65 a násl s.ř.s.
- samostatná prezentace

Žaloba na ochranu proti nezákonnému zásahu

- samostatná prezentace

Žaloba na ochranu proti nečinnosti

- samostatná prezentace

Ochrana ve věcech volebních a místního a krajského referenda

- oprava nebo doplnění seznamu voličů, rozhoduje se bez jednání
- ochrana ve věcech registrace – kandidátní listiny, odmítnutí přihlášky při registraci, škrtnutí kandidáta, přijetí přihlášky, registrace kandidátní listiny
- soud rozhodně **do 15 dnů bez jednání**

Ochrana ve věcech volebních a místního a krajského referenda

- neplatnost voleb nebo hlasování, 20 dnů, bez jednání
- ochrana ve věcech zániku mandátu – zrušení usnesení zastupitelstva, 20 D, bez jednání
- ochrana referenda: určení: návrh nemá nedostatky, vyhlášení referenda, vyslovení neplatnosti rozhodnutí přijatého v refer., neplatnost hlasování, 30 D, bez jednání

Politické strany a hnutí

- návrh na registraci (i změny stanov) má nedostatky
- rozpuštění, pozastavení nebo znovuoobnovení činnosti
- rozhoduje NSS
- účastníci – podle zvláštního zákona
- podle stavu v době rozhodování

Kompetenční žaloby - § 97 s.ř.s.

- **kladný nebo záporný** komp. spor
- účastníci: **správní úřady, orgány samosprávy** (územní, zájmové, profesní)
- 3 druhy sporů: mezi 2 SÚ, mezi 2 OS, mezi OS a SÚ
- věcně příslušný **NSS**

Kompetenční žaloby - § 97 s.ř.s.

- žalobní legitimace: kdo, popírá; kdo si osobuje; o jehož právech/povinnostech se rozhoduje
- nepřípustnost (nejde o komp.spor, nepříslušnost NSS, jde o předběžnou otázku)

Opatření obecné povahy

- žalobce: kdo byl zkrácen, Ministerstvo vnitra, u kraje i obec
- odpůrce: kdo vydal OOP (kraj, obec)
- od 1. 1. 2012: rozhodují KS, předtím NSS
- přezkum: soulad se zákonem, meze působnosti, způsob vydání
- lhůta k R: 90 dnů od 1. 1. 2012, k podání žaloby 3 roky

Opravné prostředky v s.ř.s.

- kasační stížnost
- obnova řízení

Kasační stížnost

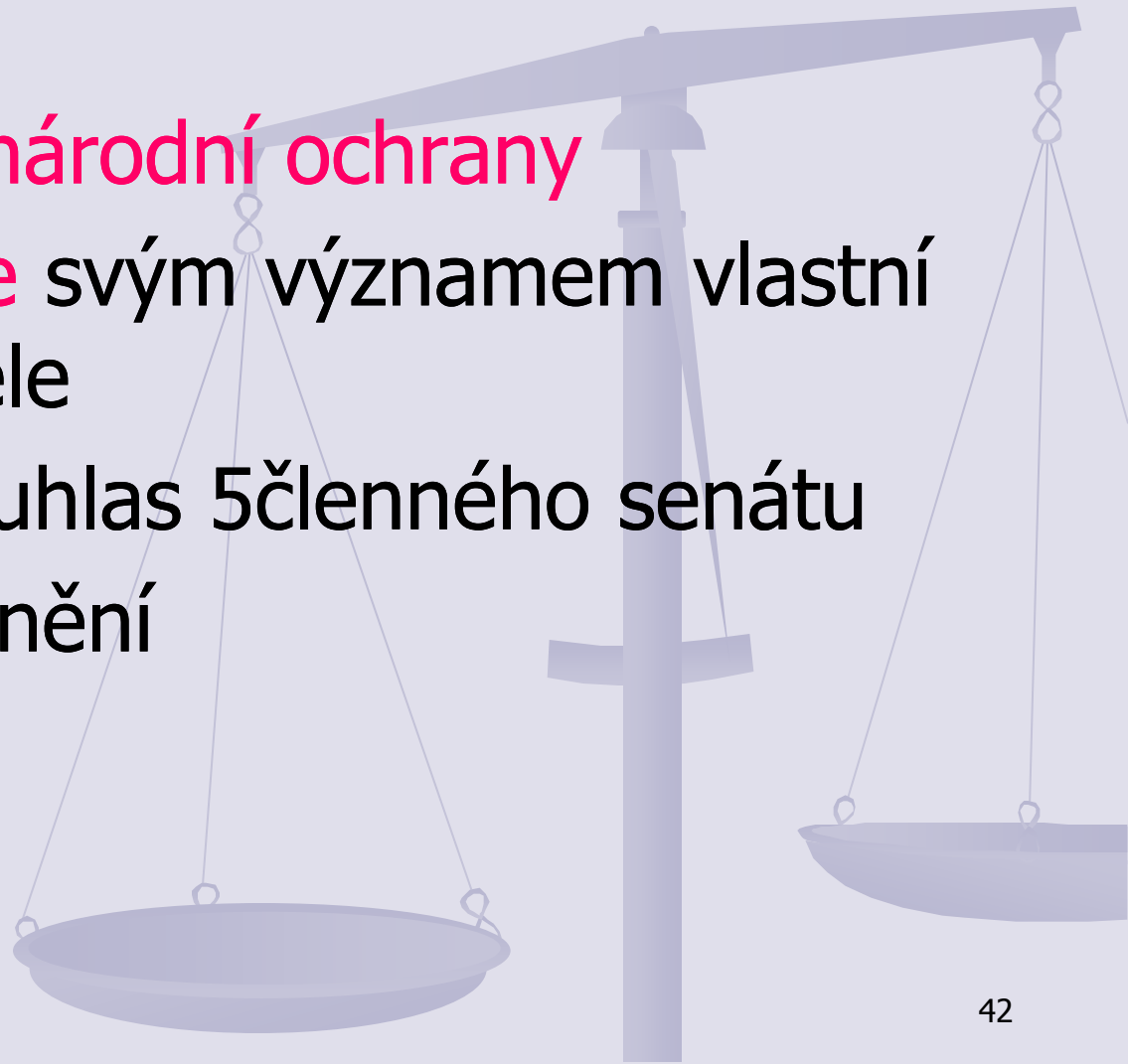
- **zásadně** přípustná proti každému rozhodnutí
- **stěžovatel**: účastník řízení nebo osoba zúčastněná na řízení
- **důvody** kasační stížnosti – taxativně stanovené – § 103 odst. 1 s.ř.s.
- SoP: 5.000 Kč

Nepřípustnost kasační stížnosti

- volby (referendum – od 2012 už ne)
- jen proti NŘ nebo důvodům rozhodnutí
- rozhodnutí soudu po zrušení NSS v otázce, v níž se soud řídil závazným názorem NSS
- usnesení o vedení řízení
- dočasné rozhodnutí
- jiné důvody než v § 103 odst. 1 s.ř.s.
- jiné důvody než v žalobě

Nepřijatelnost kasační stížnosti

- ve věcech **mezinárodní ochrany**
- věc **nepřesahuje** svým významem vlastní zájmy stěžovatele
- jednomyslný souhlas 5členného senátu
- netřeba odůvodnění

Zastoupení, lhůta

- zástupcem pro kasační řízení: advokát anebo zaměstnanec, člen či stěžovatel mají právnické vzdělání potřebné pro výkon advokacie
- podání kasační stížnosti: **2 týdny** od doručení (pátek – pátek), u NSS (generátor variabilního symbolu)

Ruší-li NSS rozhodnutí KS, **může**:

- a) **zrušit** rozhodnutí správního orgánu nebo vyslovit jeho nicotnost
- b) **zrušit** opatření obecné povahy nebo jeho část, anebo
- c) ve věcech místního nebo krajského referenda – rozhodnout „jako krajský soud“

- vše od 1. 1. 2012

Obnova řízení

- **jen** u politických stran a hnutí nebo ochrany proti zásahu správního orgánu
- ne u kasační stížnosti, proti důvodům R nebo o NŘ
- lhůta: objektivní 3 roky, subjektivní 3 měs.
- podmínka: vyšly najevo nové důkazy nebo skutečnosti, které nemohly být uplatněny dříve